

תפ"ח (מרכז) 9816-12-10 - מדינת ישראל נ' מיכל אלוני

פלילי - חוק העונשין - עבירות המתה

var MareMakom = "תפח (מרכז) 9816-12-10 - מדינת ישראל נ' מיכל אלוני, תק-מח 2014(4), 38850(29/12/2014)";

תפ"ח (מרכז) 9816-12-10 - מדינת ישראל נ' מיכל אלוני מחוזי מרכז

תפ"ח (מרכז) 9816-12-10

מדינת ישראל

נגד

מיכל אלוני

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

[29.12.2014]

כב' השופטת רות לורך, סג"נ - אב"ד כב' השופט צבי דותן כב' השופטת עירית וינברג-נוטוביץ

ב"כ המאשימה עו"ד תמי זנגו

ב"כ הנאשמת עו"ד אורית חיון ועו"ד לירן שריג

הנאשמת באמצעות שב"ס

עו"ד רותי אלדר ב"כ משפחת הקורבן (מטעם הסיוע המשפטי לנפגעי עבירות המתה)

גזר דין

1. לאחר שדחינו את בקשת הנאשמת להטיל עליה ענישה מופחתת בהתאם להוראות סעיף 300א(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "החוק"), נותר לגזור את עונשה של הנאשמת.

טענות הצדדים

2. ב"כ המאשימה עתרה לגזור על הנאשמת שני עונשי מאסרי עולם מצטברים, וכן פיצויים מקסימליים לנפגעי העבירה. לשיטת המאשימה, עבירות הרצח שביצעה הנאשמת מהוות שני מעשים שנעשו בשני אירועים שונים, בהתאם לסעיף 40ג(ב) לחוק. לפיכך, יש להטיל על הנאשמת שני עונשי מאסר עולם.

3. המאשימה סבורה כי קיימים מספר שיקולים לפיהם על הנאשמת לרצות את עונשי המאסר במצטבר ולא בחופף: ראשית, בעניינו רצחה הנאשמת את שתי בנותיה. פסיקת בתי-המשפט רואה בח"י האדם ערך מקודש, ובהתאם לכך, נקבע כי כאשר מדובר בריבוי קורבנות, יש לתת ביטוי מוחשי לפגיעה בכל אחד מהקורבנות, זאת על-ידי צבירת העונשים. שנית, שני מעשי הרצח בוצעו בנפרד, אל מול התנגדות של כל אחת מהקורבנות. הדבר צריך לבוא לידי ביטוי בענישה על המעשים.

שלישית, לנאשמת הייתה היכולת להפסיק את מסע הרצח לאחר שרצחה את רוני ז"ל. בין שני מעשי הרצח חלף פרק זמן, לנאשמת הייתה אפשרות לחשוב על מעשיה, מעשה הרצח הנוסף לא היה אימפולסיבי. אף מטעם זה יש לראות בכך שני מעשים נפרדים המחייבים ענישה נפרדת.

רביעית, מרכיב האכזריות הטמון במעשים מחייב החמרה בענישה. הקורבנות הן ילדות בנות 4 ו-6, שהיו ערות בחדר בזמן הרצח. הנאשמת היא אמן של הקורבנות, שהייתה אחראית לשלומן. נטלי שהייתה עדה לרצח אחותה, התחננה לצאת מהחדר על-מנת להטיל מימיה, אך לבסוף מצאה אף היא את מותה.

חמישית, אף שיקולי הרתעה מחייבים כי ריצוי מאסרי העולם יהיה במצטבר. זאת, על מנת למנוע מראית עין לפיה "משתלם" לרצוח מספר קורבנות, שכן בלאו הכי עונש המאסר שיוטל יהיה עונש אחד, מאסר עולם אחד.

4. המאשימה הדגישה כי נודעת חשיבות לשאלה האם שני מאסרי העולם ירצו בחופף או במצטבר, שכן הדבר יקבע מהו המועד בו ניתן יהיה לקצוב את עונשה של הנאשמת. סעיף 29 לחוק שחרור על-תנאי ממאסר, תשס"א-2001 מאפשר לקצוב עונש מאסר עולם לאחר 7 שנות מאסר. כאשר מוטלים שני מאסרי עולם מצטברים, ניתן לקצוב את העונש רק לאחר 15 שנות מאסר.

5. המאשימה הפנתה לתסקיר נפגעי העבירה המתאר את השלכות מעשיה של הנאשמת על מצבו ותפקודו של אביהן של הבנות, עמוס, וכן על מצבם של שני ילדיו מנישואים קודמים, י' ו-ק', שהינם אחים למחצה של הנרצחות. נוכח מצבם הקשה המתואר בתסקיר, עותרת המאשימה לפסיקת פיצויים לעמוס ולשני ילדיו, וזאת בסכום המקסימלי האפשרי לפי סעיף 77 לחוק העונשין.

בהתאם לפסיקה, אין בעובדה שהנאשמת עתידה לרצות מאסר לתקופה ממושכת, או בקשייה הכלכליים, כדי לפטור אותה מתשלום פיצוי. תקרת הפיצוי האפשרי בגין שני מעשי הרצח הנפרדים מוכפלת כלפי כל אחד מנפגעי העבירה, ולאור הנזקים שתוארו בתסקיר, מבקשת המאשימה לפסוק סכום של 516,000 ₪ לכל אחד מנפגעי העבירה.

6. ב"כ הנאשמת עתרה להטלת עונש מאסר עולם אחד על הנאשמת, ולחילופין, להטלת שני עונשי מאסר עולם לריצוי בחופף האחד לשני.

ב"כ הנאשמת סבורה כי בהתאם לפסיקת בית-המשפט העליון בע"פ 4910/13 ג'אבר (29.10.2014) יש לראות את שתי עבירות הרצח שביצעה הנאשמת כחלק מאירוע אחד, כמשמעות מונח זה בסעיף 40(א) לחוק. זאת, בהתאם למבחנים השונים שהציגו כב' השופטים דנציגר, ברק-ארז ופוגלמן. התרחיש העובדתי בענייננו כולל עבירות שנעשו ברצף זמנים, כמסכת עבריינית אחת, ואשר קיים קשר הדוק ביניהן.

לשיטת ההגנה, מהראיות שהוצגו ניתן ללמוד כי הנאשמת הייתה נתונה במצב נפשי קשה עם פגיעה תפקודית וטיפוליים נפשיים לאורך כל חייה, ומצבה הוביל אותה לרצוח את בנותיה. מיד לאחר האירוע, הנאשמת ניסתה לחנוק את עצמה, ואף ניסתה לחטוף את נשקו של עמוס. מדובר במעשים שנעשו כחלק ממסכת אחת של סערה נפשית, כאשר יציאתה של הנאשמת מהחדר במהלך האירוע אין בה כדי לנתק את האירוע כולו כמכלול סוער ורגשי אחד. בענייננו, בשונה ממקרים אחרים בהם רצחו הורים את ילדיהם, לא היה תכנון מוקדם או מניע ברור ומוכח לביצוע המעשים. אף מכך ניתן ללמוד כי מדובר במעשה אחד שנעשה כחלק מסערת הנפש אליה נקלעה הנאשמת. היות ומדובר במעשה אחד, ניתן לגזור על הנאשמת עונש מאסר עולם אחד בלבד.

לחילופין, במידה ויקבע כי מדובר בשני מעשי רצח, הרי שהיות ומדובר בשני מעשים שנעשו כחלק מאירוע אחד, יש להטיל על הנאשמת את עונשי מאסר העולם תוך חפיפתם המלאה האחד לשני.

ההגנה הסבירה כי עונש מאסר עולם אחד הינו חמור מאוד נוכח גילה של הנאשמת, אשר הינה בת 44. מעבר לכך, הנאשמת אהבה את בנותיה, וטיפול בהן במסירות לאורך שנים. אף הנאשמת הינה קורבן, שכן בעיותיה הנפשיות לא זכו לטיפול. עוד הפנתה ההגנה למחדלן של רשויות הרווחה אשר אילו פעלו כנדרש יכולה הייתה להימנע התוצאה הקשה שארעה. נסיבות אלה יש להביא בחשבון בעת גזירת עונשה של הנאשמת.

7. הנאשמת בדבריה הודתה לבית המשפט ולסנגורית על הליך משפטי הוגן, ועומדת על עמדתה שגוננה על בנותיה וטיפול בהן כראוי.

תסקיר נפגעי העבירה

8. התסקיר מבוסס על שיחות ממושכות שניהל שירות המבחן עם עמוס, י' ו-ק' אלוני. בפתח התסקיר מסביר שירות המבחן כי התרשמותו היא שעמוס ושני ילדיו עודם שרויים במצב טראומתי בעקבות הרצח.

התסקיר מתאר כיצד בין עמוס והנאשמת לבין ילדיו מנישואים קודמים שררו יחסים טובים וקרובים, כאשר שתי המשפחות נהגו לחגוג יחד אירועים וחגים. נטלי ורוני ז"ל נחוו על-ידי י' ו-ק' כאחיות לכל דבר. בני המשפחה תיארו אותן כילדות מתוקות, אהובות ורצויות, שזכו לפינוק רב מצד כל הסובבים אותן. במוות הפתאומי והאלים, הותירו נטלי ורוני חלל, כאב ואובדן קשים מנשוא אצל קרוביהן.

9. מצבו הרגשי של עמוס מוסיף להיות קשה ביותר גם כיום, שנים לאחר הרצח. שירות המבחן התרשם כי עמוס עודנו שרוי באבל כבד, ומתמודד עם תופעות פוסט טראומתיות, הכוללות חרדות, הצפה רגשית, קשיי שינה וסיוטים בלילות. לעיתים חווה מצבים דיסוציאטיביים חמורים, הכוללים הזיות אודות בנותיו המתות. יכולותיו הרגשיות של עמוס מצומצמות, הוא נמנע מאירועים חברתיים וממעט לצאת מביתו. לעיתים אף עוזב את עבודתו באמצע היום בעקבות טלטלות רגשיות פתאומיות. מעבר לכך, נותרה אצל עמוס תחושת כעס והאשמה עצמית תמידית.

שירות המבחן סבור כי ניתוקו הרגשי של עמוס שומר עליו מפני התפרקות, אך מאידך מחבל ומונע ממנו להתחיל בהליך שיקומי. חלוף הזמן מחליש את כוחותיו ואת מערך הגנותיו, כאשר מצבו הרגשי והנפשי מוסיף להתדרדר.

10. י', בן 26, מצוי בעומס רגשי רב, וחש בושה על כך שהנאשמת הייתה חלק ממשפחתו. תחושות אשמה וחוסר בטחון מובילים אותו להסתגרות חברתית. הוא סובל מתופעות פוסט טראומתיות, הכוללות מתח ולחץ פנימי, התקפי חרדה, ודאגת יתר לבני משפחתו ובייחוד לאביו. הוא מתקשה לשלוט במחשבות טורדניות המציפות אותו בניסיון להבין את שהתרחש. י' מטופל אצל עובדת סוציאלית, הסבורה כי הוא סובל מירידה משמעותית בערך העצמי, וכי קיימת אצלו נטייה לשימוש בחומרים ממכרים בניסיון להקהות את הכאב הרגשי והמחשבות הטורדניות.

11. ק', בת 20, סובלת מתת משקל בעקבות מצבה הרגשי בתגובה לרצח אחיותיה. היא לא סיימה לימודים תיכוניים ולא גויסה לצבא. הקשר עם אחיותיה המנוחות מילא את חייה במשמעות, ובתחושות גאווה וסיפוק. תחושות אלה נלקחו ממנה באחת עם מותן האלים של הבנות, והיא סבלה מסימפטומים פוסט טראומטיים שונים, אשר התמתנו בשל טיפול ממושך שעברה. גם כיום מתמודדת ק' עם קשיי שינה ומחשבות טורדניות, המובילים אותה לקושי להתמיד בעבודתה. שירות המבחן ציין כי בני המשפחה מאמינים שאין עונש שיפצה אותם על אובדנם, אולם הם רואים בענישה מחמירה כמביאה לידי ביטוי את ההכרה בפגיעה הנוראית בהם, ובקשתם היא שהנאשמת תיענש במלוא חומרת הדין. דין והכרעה
12. המחלוקת בין הצדדים הינה האם מדובר באירוע אחד או בשני אירועים שונים, וככל שמדובר באירוע אחד, האם מדובר במעשה אחד או בשני מעשים. גדר המחלוקת וההכרעה חשובים לצורך בחינת יכולתו של בית-המשפט לפסוק יותר מעונש חובה אחד של מאסר עולם.
13. בענייננו, נכונים אנו לקבל את עמדת ההגנה, לפיה נוכח תיקון 113, ובהתאם להוראות סעיף 40ג לחוק ולמבחנים השונים שנקבעו ב"פ 4910/13 הנ"ל - יש לראות בעבירות שביצעה הנאשמת כאירוע אחד, לאור הקשר ההדוק בין העבירות שנעשו כחלק ממסכת עבריינית אחת. ואולם, מדובר באירוע הכולל שני מעשי המטה נפרדים.
14. טענת ההגנה לפיה שני מעשי הרצח שביצעה הנאשמת מהווים חלק מ"אותו מעשה", כמשמעות ביטוי זה בסעיף 186 לחסד"פ, דינה להידחות.
- פרשנותו של המונח "אותו מעשה" נדונה בפסיקה, ובה נקבעו שלושה מבחני עזר לבחינת סוגיה זו: מבחן צורני- עובדתי, ומבחן מהותי - מוסרי (ראו: ע"פ 1742/91 פופר נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(5) 289 (1997); ע"פ 9804/02 שר נ' מדינת ישראל (2004)).
15. בתי-המשפט עמדו לא אחת על זכותו של כל פרט לחיים ולשלמות הגוף, ועל חשיבותה של קדושת החיים בשיטת משפטנו. נקבע כי כאשר עסקינן בעבירות המטה, ערכים אלה גוברים על כל אינטרס אחר, והם מחייבים להתייחס לכל המטה כאל מעשה עוולה נפרד, איום ונורא לכשעצמו.
16. בענייננו, הנאשמת רצחה את בנותיה הקטנות באכזריות, על-ידי חניקתן באמצעות גרב. חניקתה של רוני ז"ל בוצעה תחילה, כאשר רוני התנגדה למעשים ואף שרטה את הנאשמת. נטלי ז"ל שהייתה עדה לרצח אחותה, ביקשה להטיל מימיה אך הנאשמת לא אפשרה לה זאת והיא הטילה את מימיה במיטה. בהתאם לשחזור שערכה הנאשמת, לאחר חניקתה של רוני, יצאה הנאשמת מן החדר, הסתובבה בדירה וחיפשה את אחיה דני. רק לאחר שחזרה אל החדר רצחה את נטלי, חרף התנגדותה.
- נוכח תיאור עובדתי זה של האירוע, אנו קובעים כי אין מדובר במעשה המטה אחד אלא בשני מעשים אכזריים, שנעשו תוך הפעלת כוח בשני מועדים סמוכים אך נפרדים, כנגד שתי ילדות קטנות וזכות.
- ברי כי בחינת הדברים מנקודת מבט מוסרית- מהותית, וכן תוך התחשבות בשיקולי הרתעה, מביאים למסקנה דומה.

17. משקבענו כי הנאשמת ביצעה שני מעשי רצח, אשר אינם חלק מ"אותו מעשה", נפנה לשאלה האם על הנאשמת לרצות את עונשי החובה, שני מאסרי עולם, במצטבר, כטענת המאשימה, או בחופף האחד לשני, כטענת ההגנה.
18. עיון בפסיקה אליה הפנו הצדדים, ובחינת מכלול השיקולים אשר הוכרו בפסיקה כשיקולים מנחים לסוגיה שבנדון, הביאו אותנו למסקנה כי על הנאשמת לרצות את מאסרי העולם שנגזרו עליה- במצטבר.
19. עיון בפסיקה מלמד כי ככלל, כאשר מדובר במעשי רצח הכוללים מספר קורבנות, נוהגים בתי-המשפט להטיל עונשי מאסר עולם מצטברים כמספר הקורבנות. הטעמים לכך מופיעים בדבריה של השופטת דורנר בע"פ 1742/91 פופר המוזכר לעיל:
- "...כאשר מדובר במעשי אלימות קיים לכל אחד מן הנפגעים אינטרס עצמאי לשלמות גופו. הפגיעה בשלמות גופו של אחד אינה מהווה פגיעה בשלמות גופו של אחר. גם אם מבחינה "טכנית" מדובר ברצף אחד של מעשים שגרם לקורבנות מספר, יש להתייחס לכך כאל מעשי פגיעה נפרדים. מסקנה זאת היא הכרחית גם מנקודת מבט מוסרית, המכירה בקדושת חייו של אדם כערך יסודי. ערך חיי האדם וסלידתנו העמוקה ממעשים הפוגעים בו חייבים למצוא ביטוי מפורש ונפרד גם במסגרת גזירת העונש, הן לעניין מספר העונשים שיש לגזור על הנאשם והן לעניין הצטברותם. אף כי מעשה רצח של אדם בודד הוא כשלעצמו מעשה נפשע וחמור מאין כמותו, גזירה של אותו עונש על מי שרצח אדם אחד ועל מי שרצח רבים עלולה להתפרש כהחלשה של משמעות ערך חיי האדם, ואף עלולה לפגוע במידת ההרתעה. שכן, מה יעצור רוצח מלהרבות את קורבנותיו אם בגין הקורבנות הנוספים הוא לא יהיה צפוי לכל תוספת עונש?..."
20. דברים אלה מתחדדים בענייננו, כאשר מדובר באמא אשר קיפדה במו ידיה את חייהן של בנותיה, בנות 4 ו-6 שנים ביום הירצחן. אין בנמצא מילים אשר יכולות לתאר את שאט הנפש ממעשיה של הנאשמת, אשר אמונה על שמירת בנותיה ותחת זאת רצחה אותן באלימות ובאכזריות. דומה כי לא נוכל לבטא את עומק הזוועה שבמעשיה של הנאשמת אלא אם נטיל עליה עונשים מצטברים. רק ענישה שכזו תבטא את עקרון ההלימה, שתפס לו מעמד בכורה בשיקולי הענישה לפי תיקון 113 לחוק.
- היטיב לנסח זאת כב' הנשיא שמגר, בע"פ 399/89 מדינת ישראל נ' זלום, פ"ד מו(2) 187 (1992):
- "...גזירת עונשי מאסר חופפים על מספר מעשי רצח - אף אם מדובר בכאלה שבוצעו ברצף אחד - יש בה מכללא משום מיזעור של הזוועה שבגרם המוות הזדוני והמכוון של שורה של אנשים... האמונה שלנו בקדושת חיי אדם חייבת למצוא ביטוי גם בענישה של עבריין ובהדגשת משמעותו של כל קיפוח של חיי אדם בעינינו. מקובלת עלי, על-כן, ההשקפה, כי לא רק שיש לגזור עונש נפרד על כל עבירה, אלא כי מעשי פגיעה נפרדים בחיי אדם צריכים גם למצוא ביטויים בעונשים המצטברים זה לזה..."

21. בניגוד לטענת ההגנה, אין באישיותה של הנאשמת ובמצבה הנפשי בתקופות חייה השונות כדי להצדיק סטייה ממדיניות הענישה הנהוגה, לפיה יש להטיל על מי שרוצח מספר קורבנות עונשי מאסר עולם מצטברים זה לזה כמספר קורבנותיו. מהראיות שהוצגו לפנינו עולה כי מעשי הרצח נעשו בלא שכרוכה בהן קיומה של הפרעה נפשית חמורה שהובילה לפגיעה ניכרת ביכולת השיפוט של הנאשמת. למעלה מכך, מהראיות עולה אפשרות סבירה כי הנאשמת ביצעה המעשים לצורך נקמה בעמוס ורצון לקבל חזרה את מקומה במשפחה.
- אף בניסיונה האובדני הכושל של הנאשמת אין כדי לשנות את הכרעתנו (ראו בעניין זה: תפ"ח (מחוזי מרכז) 28247-08-10 איתי בן דרור, 10.7.2012).
22. ב"כ המאשימה עתרה לחיוב הנאשמת בתשלום פיצוי לעמוס ולילדיו, נפגעי העבירה. סעיף 77 לחוק מאפשר לחייב את הנאשם לפצות את הניזוק ממעשה העבירה מבלי שיהיה על הניזוק להוכיח את שיעורו של הנזק. בפסיקה נקבע כי בדומה לנ ג דין האזרחי, סכום הפיצוי אינו קשור ליכולתו הכלכלית של הנאשם, ואי יכולתו לא משמשת אמת מידה בקביעת גובה הפיצוי (ראו למשל: ע"פ 5761/05 מג'דלאוי (24.7.2006)).
23. מהאמור בתסקיר נפגעי העבירה עולה כי מצבו הרגשי של עמוס כיום, למרות חלוף הזמן מאז הרצח, קשה ביותר. רציחתו של בנותיו הותירה אותו שבור, הוא סובל מתופעות פוסט טראומטיות קשות המשפיעות באופן משמעותי ויומיומי על חייו, ונראה כי הוא זקוק להליך שיקומי ארוך ומתמשך. אף ילדיו של עמוס נושאים עימם מדי יום ביומו את כאב הפגיעה הפתאומית והקטלנית באחיותיהן, וסובלים מתסמינים פוסט טראומטיים.
- לפיכך, נכון הוא לחייב את הנאשמת בפיצוי קורבנות העבירה תוך התחשבות במידת הפגיעה והקרבה המשפחתית כמתואר בתסקיר.
- סוף דבר
24. א. אנו מטילים על הנאשמת שני עונשי מאסר עולם מצטברים החל מיום מעצרה - 10.11.2010.
- ב. אנו מחייבים את הנאשמת לפצות את מר עמוס אלוני בסכום של 500,000 ₪ שיופקדו בקופת בית-המשפט עד ליום 2.8.2015, ויועברו לעמוס לפי כתובת שתמסור ב"כ המאשימה.
- ג. אנו מחייבים את הנאשמת לפצות את מר י.א. בסכום של 100,000 ₪ שיופקדו בקופת בית-המשפט עד ליום 2.8.2015, ויועברו לי.א. לפי כתובת שתמסור ב"כ המאשימה.
- ד. אנו מחייבים את הנאשמת לפצות את גב' ק.א. בסכום של 100,000 ₪ שיופקדו בקופת בית-המשפט עד ליום 2.8.2015, ויועברו לק.א. לפי כתובת שתמסור ב"כ המאשימה.
- ה. לא יופקדו הסכומים עד המועד הנ"ל, יישאו ריבית והפרשי הצמדה מאותו מועד, והפיצוי יועבר לגבייה על-ידי המרכז לגביית קנסות.
- זכות ערעור לבית-המשפט העליון תוך 45 ימים.
- ניתן והודע היום ז' טבת תשע"ה, 29/12/2014 במעמד ב"כ הצדדים והנאשמת.